

УЛС ТӨРИЙН ХИЛС ХЭРЭГТ ХЭЛМЭГДЭГЧДИЙГ ЦАГААТГАХ, ТЭДЭНД НӨХӨХ ОЛГОВОР ОЛГОХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА

20... оны ... дугаар сарын ...

Улаанбаатар хот

Монгол Улсын Их Хурлаас Улс төрийн хилс хэрэгт хэлмэгдэгчдийг цагаатгах, тэдэнд нөхөх олговор олгох тухай хуулийг 1998 онд баталсан бөгөөд цагаатгуулах тухай гомдол гаргах хугацааг 2018 онд хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтөөр 4 дэх удаагаа сунгасан байна. Хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, цагаатгуулах тухай гомдлыг хүлээж авах хугацаа 2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдөр дуусгавар болсон. Улс төрийн хилс хэрэгт хэлмэгдсэн иргэдийн нэр төрийг сэргээн цагаатгах, дурсгалыг мөнхжүүлэх, соён гэгээрүүлэх ажлыг уг хуулиар үүрэг хүлээсэн төрийн байгууллагууд улс, аймаг, нийслэлийн хэмжээнд хариуцан, хэрэгжүүлж хуулийн биелэлтийг хангуулан ажиллаж байна.

Цагаатгуулах тухай гомдол гаргах хуулийн хугацаа дуусгавар болсныг үндэслэн иргэдээс ирсэн цагаатгуулах тухай өргөдлийг Улсын дээд шүүх, Улсын ерөнхий Прокурор, анхан шатны шүүхүүд хүлээж авахгүй байгаа боловч архивт хадгалагдаж байгаа улс төрийн хилс хэрэгт хамааралтай хэргүүдийг шалган шийдвэрлэх ажиллагаа явагдсаар байгаа юм.

Тагнуулын ерөнхий газрын бүрэн бус мэдээгээр 1922-1990 оны хооронд улс төрийн хилс хэрэгт 36,000 орчим хүн хэлмэгдсэн гэгддэг бөгөөд 1939 оноос өнөөг хүртэл нийтдээ 31,460 хүн цагаатгагдсаны 27,323 нь Улсын комисс байгуулагдсан 1990 оноос хойш хугацаанд цагаатгагджээ.

Нийт цагаатгагдсан иргэдийн 20,325 хуулийн дээд хэмжээ буюу буудан алах, 8,058 хорих ял, 43 тэнсэн харгалзах, 5 торгох ялаар шийтгүүлсэн байдаг бол 177 хэлмэгдэгч хоригдож, мөрдөгдөж байх хугацаандаа суллагдсан, 83 хэлмэгдэгч шоронд нас барсан, 1,763 ял тодорхойгүй, 461 таслан шийтгэсэн тогтоолгүй, 279 баривчлагдсан, 266 хэлмэгдэгч нам захиргааны байгууллагын шийдвэрээр ажил албан тушаалаасаа халагдаж, нутаг заагдан цөлөгдөх шийтгэл хүлээсэн байдаг.

Одоогийн байдлаар иргэдээс 200 орчим иргэнийг цагаатгуулах тухай өргөдөл, гомдлыг Цагаатгах ажлыг удирдан зохион байгуулах улсын комиссын ажлын албанд ирүүлээд байна.

Цагаатгуулах тухай өргөдөл гаргах хугацаа дууссан боловч Монгол Улсын Ерөнхийлөгч, Улсын Их Хурлын гишүүд, Өргөдлийн байнгын хороо, Засгийн газар болон Засгийн газрын холбогдох байгууллага, Цагаатгах ажлыг удирдан зохион байгуулах улсын комисс, нийслэлийн 9 дүүрэг, 21 аймгийн салбар комисст хэлмэгдэгчдийн үр хүүхдүүд, ах, дүү нар болон холбогдох төрийн бус байгууллагуудаас өөрийн гэр бүлийн гишүүн, төрөл төрөгсдийг цагаатгуулж чадаагүй, хуулийн хугацаанаас хоцорсон, хэрэг материал олдоогүй, Ковид-19 цар тахалтай холбоотой хэрэгжиж эхэлсэн хууль, дүрэм журмууд нөлөөлсөн зэрэг нөхцөл байдал, шалтгааны улмаас иргэдээ цагаатгуулж, нэр төрийг сэргээлгэж чадаагүй гэх утга бүхий олон тооны өргөдөл, гомдол, хүсэлтийг ирүүлсэн байх нь хуулийн хугацааг сунгах зайлшгүй шаардлагыг бий болгоод байна.

Улс төрийн хилс хэрэгт хэлмэгдэгчдийг цагаатгах, тэдэнд нөхөх олговор олгох тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд дараах зарчмын шинжтэй зохицуулалтыг тусгасан. Үүнд:

1. Улс төрийн хилс хэрэгт хэлмэгдэгчдийг цагаатгах, тэдэнд нөхөх олговор олгох тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3 дахь заалтад улс төрийн хилс хэрэгт хэлмэгдсэн гэж

үзэж байгаа этгээдийг цагаатгуулах тухай гомдлыг хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс хойш 2 жилийн хугацаанд хүлээж авах бөгөөд энэ хугацаанаас хойш гаргасан өргөдөл гомдлыг хүлээж авахгүй байхаар төсөлд тусгасан.

Ингэснээр Тагнуулын ерөнхий газрын Тусгай архивд хадгалагдаж байгаа хэргийг шалгаж дуусгах, хэлмэгдсэн иргэдийг цагаатгах тухай асуудал бүр мөсөн шийдвэрлэгдэх эрх зүйн орчин бүрдэнэ.

ХУУЛИЙН ТӨСӨЛ САНААЧЛАГЧ